

чення приватного та публічного капіталу всередині країни. Водночас, більшість країн колишнього СРСР є більшою мірою нетто-імпортерами капіталу. Для України доступ до інвестиційних ресурсів є життєво необхідним інструментом розвитку національної економіки на нинішньому етапі економічного розвитку. Звичайно, необхідність розвивати власні внутрішні ринки капіталів є безперечною. Проте в умовах глобалізації та лібералізації валютних регулювань саме через раціональну інтеграцію внутрішнього ринку капіталів у міжнародний ми бачимо перспективи розвитку економіки нашої країни.

Висновок. Сьогодні визначено місце міжнародного ринку капіталів у системі міжнародних фінансів. Водночас, проаналізувавши динаміку розвитку та еволюції цього ринку, можна з упевненістю сказати, що вже в середньостроковій перспективі міжнародний ринок капіталів знає певних трансформацій і набуде нових, більш широких рамок та масштабів, що й стане предметом майбутніх досліджень.

Література

1. Maurice Obstfeld. Global Capital Markets: Integration, Crisis, and Growth / Cambridge University Press, 2004. – 344 p.
2. Аникин А. В. Юность науки / А. В. Аникин. – М. : Политиздат, 1971. – 194 с.
3. Вулфен Ч. Дж. Энциклопедия банковской справи та фінансів / Ч. Дж. Вулфен ; пер. з англ. – Самара, 2000. – 1583 с.
4. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації / З. О. Луцишин. – К. : Друк, 2002. – 320 с.
5. Gabriel Hauge, Erik Hoffmeyer. The International Capital Market and the International Monetary System; Per Jacobsson Lecture, IMF. Washington D.C., 1978. – 45 p.
6. Зви Боди. Финансы / Зви Боди, Роберт К. Мертон ; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2007. – 360 с.
7. Diana Farrell. Key Mapping the global capital markets / Diana Farrell, Aneta Marcheva. San Francisco : McKinsey Global Institute, 2005. – 15 p.
8. Securities statistics and syndicated loans / Bank for International Settlements. – <http://bis.org/statistics/>

Стаття надійшла до редакції 13 липня 2011 року

УДК 339.92

В. М. Козка,

аспірантка Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ ДЛЯ КНР

У статті розглянуто сучасний стан українсько-китайських взаємовідносин, зокрема зосереджено увагу на питаннях інвестиційної привабливості України та потенційних інвестиційних проєктів, які наразі готуються Китаєм до реалізації.

Ключові слова: українсько-китайські відносини, інвестиційна привабливість України, інвестиційні проєкти, іноземні інвестиції.

В. Н. Козка

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНЫ ДЛЯ КНР

В статье рассмотрено современное состояние украинско-китайских взаимоотношений, в частности сосредоточено внимание на вопросах инвестиционной привлекательности Украины и потенциальных инвестиционных проектах, которые сейчас готовятся Китаем к реализации.

Ключевые слова: украинско-китайские отношения, инвестиционная привлекательность Украины, инвестиционные проекты, иностранные инвестиции.

Постановка проблеми. Сучасна політична та економічна динаміка розвитку Азіатсько-Тихоокеанського регіону засвідчує потужне нарощування Китаєм національного потенціалу, що створює відповідні умови для забезпечення домінуючих позицій як на регіональному, так і на міждержавному рівнях.

На початковому етапі індустріалізації в азіатських країнах зовнішньоекономічна співпраця мала велике значення, адже слугувала своєрідним каналом для отримання необхідних технологій. Якщо ж говорити про зовнішньоекономічне співробітництво загалом, то стратегічними партнерами України, окрім країн СНД та ЄС, нині є також і географічно віддалені найбільші держави світу, які є важливими ринками збуту та постачальниками товарів. Чільне місце серед них належить Китаю.

Зважаючи на характерні тенденції сучасного економічного розвитку КНР, розбудова українсько-китайського співробітництва сприятиме відновленню українських підприємств, науково-дослідних лабораторій і центрів. Альтернативним варіантом забезпечення сировинними ресурсами української економіки може бути партнерство з нафтовими підприємствами Китаю. Якщо враховувати зростаючий вплив країн АТР на розвиток світової еко-

V. M. Kozka

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE FOR CHINA

The article deals with the current state of Ukrainian-Chinese relations, the focus is done on the issues of investment attractiveness of Ukraine and potential investment projects which are currently preparing for implementation from the Chinese side.

Key words: Ukrainian-Chinese relations, the investment attractiveness of Ukraine, investment projects, foreign investments.

номіки та формування орієнтирів міжнародної політики, то розширення політичного й економічного діалогу з країнами цього регіону відкрило б нові можливості для реалізації геополітичних і гео економічних інтересів України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням, які торкаються досліджень українсько-китайського співробітництва, присвячено ряд наукових праць українських учених, зокрема В. Новицького, Є. Шарова, С. Толстова, М. Алексієнка, В. Урусова, Д. Романова, О. Лукаша, Ю. Пахомова, О. Шевчука. Серед зарубіжних авторів можна виділити Шенкар Одеда та Ван Пена, А. Гончарука, Н. Королюка, А. Куна, Цзян Чанбіня, Хе вея, Лю Дуна, Лі Син Хая, Лі Феня та ін.

Мета статті: проаналізувати сучасний стан українсько-китайських відносин та визначити перспективи співробітництва України і Китаю в інвестиційній сфері.

Основні результати дослідження. Українсько-китайське співробітництво є однією із найважливіших зовнішніх складових економічного потенціалу України. Наразі позиції України і КНР з багатьох міжнародних питань є близькими та співпадають. Обидві країни дотримуються принципу позаблокової політики і демонструють відсутність прагнення використовувати силу для врегулювання

міжнародних конфліктів. Надання Китаєм Україні гарантій безпеки під час відмови нашої держави від ядерної зброї (1994 р.) та послідовна підтримка з боку України позиції КНР із так званих «чутливих» питань (Тайвань, Тибет) визначили високий рівень двосторонньої довіри між нашими країнами й дозволили розпочати співробітництво в аерокосмічній та військово-технічній галузях, створили умови для поступового переходу від «сировинно-побутового» характеру товарообміну до інвестиційно-виробничої співпраці [1].

Розвиток українсько-китайських відносин має велике значення для обох країн. Україна є другою найбільшою країною СНД і для Китаю виступає своєрідним плацдармом для економічної експансії на Захід. Для України ж Китай – це можливість влитися в інвестиційні процеси у світі. Сьогодні КНР входить у п'ятірку найбільших торгових партнерів нашої країни, займає третю позицію за обсягом експортних поставок та п'яту – за обсягом імпорту [2].

Візит до Києва найбільш впливової людини планети, Голови КНР у червні 2011 р. приніс Україні багатомільярдні інвестиції і перспективу тісного співробітництва з економічно потужним Китаєм. Результатом цього візиту стали \$12,3 млн. безоплатної допомоги Києву з боку Пекіна на гуманітарні програми, а також укладання двосторонніх контрактів на суму \$3,5 млрд., один з яких – це фінансування будівництва швидкісного потягу до аеропорту Бориспіль. Наразі Міністерство економіки України та Міністерство комерції КНР домовилися про розширення двосторонньої торгівлі, а енергетичні відомства двох країн підписали меморандум про співпрацю [3].

Водночас, коли на початку XXI століття передові держави переживають процес переходу від індустріального до постіндустріального суспільства, яке спирається на знання та інформацію, стимулюється розвитком науки і техніки, як Україна, так і КНР ставлять за мету в середньостроковій перспективі сконцентрувати зусилля для створення у своїх державах національних економік інноваційного типу. Виходячи з розуміння важливості розбудови інноваційної та наукової бази соціально-економічного розвитку України і КНР, обидві держави погоджуються намітити та вжити спільних заходів у пріоритетних напрямках співпраці заради подальшого, більш ефективного використання наявних резервів і застосування великого економічного та науково-технічного потенціалу українсько-китайського співробітництва [4].

Наразі державною пріоритетною політикою визначено, що уряди України та Автономної Республіки Крим, державні адміністрації областей, міст Києва і Севастополя надаватимуть пріоритетне значення та в межах чинного законодавства створюватимуть умови найбільшого сприяння залученню китайських інвестицій в українську економіку. Окрім того, українська сторона щорічно надаватиме китайській стороні для вивчення зведений список найбільш важливих для розвитку України інвестиційних проектів загальнонаціонального і регіонального масштабів. Китайська сторона, виходячи із принципів взаємовигідності й партнерства, буде надавати відповідні рекомендації китайським організаціям та установам, що інвестуватимуть в Україну. Сторони щорічно проводитимуть двосторонній Шанхайський інвестиційний саміт (форум) за участю впливових членів урядів (на рівні віцепрем'єр-міністрів і профільних міністрів) та лідерів бізнесу з метою обопільного сприяння залученню інвестицій [5].

Китайська сторона, приділяючи особливу увагу збільшенню обсягів інвестицій за кордон протягом 2011–2015 рр., у пріоритетному порядку розглядає можливість масштабних інвестицій в економіку України з боку китайських компаній та інституцій усіх форм власності. Сьогодні головним аспектом українсько-китайського співробітництва є співпраця в інвестиційній сфері, що стало основною темою українсько-китайських переговорів на вищому рівні останнім часом. КНР має значний інтерес для України з погляду розвитку вітчизняної промисловості, експорту новітніх технологій та наукового співробітництва.

Нині пріоритетними напрямками для інвестування в українську економіку мають стати розбудова і реконструкція транспортної та логістичної інфраструктури України, зокрема:

- участь КНР у реалізації програми будівництва автошляхів, у т.ч. на концесійній основі, та прив'язці до міжнародних транспортних коридорів;
- впровадження програми реконструкції головних регіональних українських аеропортів (Харків, Сімферополь, Дніпропетровськ, Донецьк тощо);
- реалізація програми реконструкції головних морських портів України та створення в них сучасних контейнерних терміналів;
- вивчення можливості участі інвесторів КНР у будівництві транспортного переходу через Керченську протоку (за згодою російської сторони у тристоронньому форматі) та транспортного вузла у м. Керч;
- залучення китайських інвесторів до програм модернізації залізничних шляхів України в рамках міжнародних коридорів і запровадження ефективного використання швидкісного рухомого складу;
- інвестування у будівництво мережі метро в низці обласних центрів України, зокрема містах Донецьку та Харкові;
- участь китайських інвесторів у реалізації національної програми зведення соціального житла в Україні;
- участь китайської сторони в інвестиційних проєктах щодо пошуку, розвідки родовищ нафти і газу на континентальному шельфі та в межах виключної (морської) економічної зони України [6].

Важливо зазначити, що китайці, які мають надлишок інвестиційних ресурсів, готові вкладати великі кошти в масштабні проєкти в Україні. При цьому найбільший інтерес, який наразі виявляє приватний капітал, становлять українське машинобудування, сільське господарство та енергетика. Водночас, згідно з китайськими традиціями, перед початком масштабної експансії на зовнішні ринки китайські компанії чекають сигналу від керівництва держави щодо того, з якою країною можна співпрацювати. Тестом стає реалізація двох-трьох значних інфраструктурних або промислових проєктів за участі держкомпаній із КНР та за підтримки керівництва країни – одержувача інвестицій. У випадку з Україною це:

- Реконструкція злітно-посадкової смуги аеропорту «Бориспіль», створення вантажно-терміналу, реконструкція і будівництво нових пасажирських терміналів, будівництво залізничного сполучення між аеропортом та Києвом;
- Будівництво парогазової електростанції у м. Щолкіно (АР Крим);
- Реконструкція одеського морського торговельного порту та будівництво нових причалів і терміналів у Дніпро-Бузькому лимані;
- Будівництво нових автомобільних доріг Львів – Краковець та Одеса – Рені;
- Реконструкція і будівництво великої кільцевої дороги навколо Києва;
- Модернізація української газотранспортної системи, освоєння нафтогазових родовищ на шельфі Чорного та Азовського морів;
- Реконструкція і модернізація українських шахт;
- Видобування уранової руди на Новокосятинівському родовищі;
- Створення СП на базі ПО «Південмаш» ім. Макарова;
- Модернізація та оновлення рухомого складу української залізниці.

Зазначені проєкти знаходяться на різних етапах розробки та реалізації, утім, їх здійснення означатиме перехід українсько-китайського співробітництва на принципово новий рівень. Успішне використання переваг інвестиційно-інноваційного підходу для реалізації великомасштабних проєктів дозволить двосторонньому партнерству позбутися штампу «меншовартості», яким упродовж останніх років позначалося в Україні співробітництво з Китаєм [7].

Китайські держкомпанії націлені інвестувати у ці проекти, але вимагають надання державних гарантій під повернення відповідних кредитів. У Китаї вважають так: стратегічні партнери мають бути готові до відповідного масштабу відповідальності.

Попри те, що активізація українсько-китайської співпраці припала на завершальний етап підготовки до проведення в Україні фіналу чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, китайські партнери мають значну зацікавленість у залученні до підготовки та проведення Євро-2012 в Україні. Зокрема Китай висловив побажання щодо здійснення таких проєктів:

- Організація низки чартерних авіарейсів з Китаю для перевезення китайських туристів, їх розміщення в Україні та відвідання футбольних матчів. Важливо підкреслити, що йдеться про VIP-туристів, знайомство яких з Україною матиме велике значення для подальшого розвитку інвестиційного співробітництва між нашими країнами;
- Використання досвіду підготовки до Олімпіади-2008 року і можливостей Китаю щодо прикрасення та озеленення українських міст, адже саме у цьому напрямі Китай досяг визнання у світі;
- Розміщення замовлень на виробництво сувенірної продукції і пам'ятних предметів із символікою Євро-2012 та українською символікою.

Слід відзначити інвестиційний потенціал українсько-китайського співробітництва, адже Китай має найбільший у світі золотовалютний резерв (понад \$2 трлн., з яких третина номінована у американських цінних паперах). Тиск на Китай з боку американського уряду та Федеральної резервної системи США, спрямований на спонукання уряду КНР до зміцнення китайського юаня відносно американського долара, призвів до значної активізації китайського зовнішнього інвестування. Роль найбільшого експортера у світі вимагає від КНР уваги до оптимізації міжнародних транспортних потоків і розвитку світової транспортної інфраструктури. Відродження «шовкового шляху», до якого уряд КНР активно залучає всі зацікавлені країни та міжнародні організації, має насамперед економічне підґрунтя. Таким чином, розвиток української транспортної мережі в контексті трансконтинентальних перевезень цілком відповідає стратегічним інтересам китайського експорту до Європи і, відповідно, має інвестиційну привабливість для китайського бізнесу [8].

За оцінкою ряду західних дослідницьких центрів та, зокрема, експертів Фонду Карнегі, до 2035 року китайська економіка посяде перше місце у світі, перевершивши американську щонайменше вдвічі. ВВП Китаю складе \$82 трлн. проти \$44 трлн. Як наслідок, відбудеться серйозна перебудова світової економічної та валютно-фінансової системи, у котрій США будуть змушені відігравати підлеглу роль. Сьогодні Китай відчув, що може виходити на авансцену світової політики. Якщо раніше він тримався достатньо скромно і намагався лише проникнути на ринки західних країн зі своїми дешевими товарами, то нині ми бачимо зовсім інше: Китай прагне протистояти Сполученим Штатам Америки у сфері кредитної політики і замінити або протиставити себе Міжнародному валютному фонду.

Відомо, що у вересні 2010 року було здійснено грант на поставку до України техніки, обладнання і технологій для використання на митниці з метою контролю за справжністю задекларованих цінностей. Тобто йдеться про те, що Китай перетворюється як на фінансового донора, так і на впливового технологічного партнера для України [9].

На жаль, за останні 20 років Україна втратила свої позиції у сфері високих технологій, і сьогодні вона перетворюється на своєрідний хвіст до китайської економіки. Як-то раніше наша країна могла проводити самостійну високотехнологічну політику, то сьогодні Китай, який зацікавлений в Україні, виступає тим локомотивом, що може потягнути за собою українську економіку.

Висновки та пропозиції. Отже, наразі можна стверджувати, що «китайський вектор» української зовнішньої

політики і міжнародного економічного співробітництва залишається одним із найперспективніших для України. Багатостороннє співробітництво між Україною та Китаєм набирає дедалі більших обертів і значення для обох країн. Ця співпраця спирається на ґрунтовний політико-правовий та економічний фундамент, що визначає основну сучасну тенденцію до якісно нового рівня відносин між країнами. Однак і Україні, і Китаю належить докласти чимало зусиль, аби ця тенденція стала рушієм взаємин двох країн [10]. Наразі Україна зацікавлена в залученні значних кредитно-інвестиційних ресурсів і новітніх виробничих технологій Китаю для модернізації української економіки та інфраструктури. Слід відзначити, що між підприємцями двох країн уже є певні домовленості щодо реалізації низки інфраструктурних і промислових проєктів.

Звичайно, позитивним фактом є те, що сьогодні в Україні створюється сприятливе правове поле для здійснення інвестиційної діяльності, у тому числі закріплені основні гарантії іноземним інвесторам. Важливими аспектами інвестиційної привабливості України є вигідне географічне положення; розвинена транспортна інфраструктура; місткий внутрішній споживчий ринок; доступ до ринків як країн ЄС – на заході, так і країн СНД – на сході; наявність одного з найбільших в Європі науково-промислових комплексів – від космічних до нанотехнологій; висококваліфіковані трудові ресурси і наявність податкових та митних пільг.

Для отримання масштабних інвестицій з Китаю на реалізацію інфраструктурних проєктів в Україні необхідні такі передумови:

- внутрішня політична стабільність;
- налагодження особистих зв'язків між керівниками України та лідерами Китайської Народної Республіки;
- надання державних гарантій;
- дозвіл на залучення для виконання проєктів як технологій, так і деякої продукції, виробленої в Китаї;
- підготовка інвестиційних проєктів за вимогами світових стандартів або стандартів КНР.

Безумовно, Китай був і залишається нашим стратегічним партнером з точки зору диверсифікації торгових відносин, кооперації, реалізації спільних інвестиційних проєктів в Україні, розвитку окремих галузей (нафто- та газодобуток, аграрний комплекс та ін.). Саме тому українська сторона має докласти зусиль, аби товарообіг між Україною і КНР у 2012 році досяг \$10 млрд.

Література

1. Менг Хін. Україно-китайські відносини наприкінці XX – поч. XXI ст.: автореферат дис. ... канд. істор. наук: 07.00.02 / Київський славістичний університет – К., 2005. – 16 с.
2. Китай как сверхдержава [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://www.day.kiev.ua/311824>
3. Итоги визита главы КНР: Начало большой дружбы [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://www.china-ukraine.org/ru/publications/380.html>
4. Мочинь Ф., Мищенко В. А. Поддержка и саморазвитие малого предпринимательства (Украина – Китай) ; Национальный технический ун-т «Харьковский политехнический ин-т». – Х. : С.А.М., 2003. – 260 с.
5. Китай серьезно заинтересован в крупных инвестициях в украинскую экономику. Но все зависит от способности официального Киева подкрепить обещания реальными делами [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : http://www.china-ukraine.org/ru/forums_and_seminars/252.html
6. Украина – Китай: перезагрузка [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://www.china-ukraine.org/ru/publications/175.html>
7. Китай збільшує економічну міць [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2009/12/24/182239>
8. Экономика Китая – место Китая в мировой экономике [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://www.globfin.ru/info/china.htm>
9. Потапов М. А. Экономика современной Азии : учеб. пособ. для студ. вузов, обуч. по спец. «Мировая экономика» / М. А. Потапов, А. И. Салликий, А. В. Шахматов. – М. : Международные отношения, 2008.
10. Амиров В. Б., Городилова Е. А. – М. : Наука, 2007. – 326 с.

Стаття надійшла до редакції 19 липня 2011 року